

Kohtuasi C-424/19

Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1

Saabumise kuupäev:

29. mai 2019

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

15. veebruar 2019

Apellant:

Cabinet de avocat UR

Vastustajad:

Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București

Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice

MJ

NK

Vaidluse ese

Kaebus, mille esitas Cabinet de avocat UR (advokaadibüroo UR) kui kaebaja esimeses kohtuastmes ja appellant apellatsiooniastmes (edaspidi „apellant“) menetluses, milles tema vastaspoolel on Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice prin Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București (Bukaresti regionaalne rahandusosakond, Rumeenia, kes esindab rahandusametit, sektor 3), Administrația Sector 3 a Finanțelor Publice (rahandusamet, sektor 3) ning MJ ja NK kui vastustajad esimeses kohtuastmes ja apellatsiooniastmes (edaspidi „vastustajad“), Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus, Rumeenia) otsuse peale, millega jäeti rahuldamata tema kaebus, milles ta palus kustutada end käibemaksukohustuslaste nimekirjast ja tagastada käibemaks, mille

ta tasus ajavahemikul 2010–2014 selle tulemusena, et ta registreeriti väidetavalt ekslikult käibemaksukohustuslasena.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus, Rumeenia) palub ELTL artikli 267 alusel koostoimes ELL artikli 19 lõike 3 punktiga b tõlgendada nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, artikli 9 lõiget 1 ja liidu õiguse esimese põhimõtet.

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) artikli 9 lõike 1 raames hõlmab mõiste „maksukohustuslane“ ka isikut, kes tegutseb advokaadina?
2. Kas liidu õiguse esimese põhimõte võimaldab teha hilisemas menetluses erandi kohtuotsuse seadusjõust, mis on jõustunud kohtuotsusel, milles on sisuliselt leitud, et kui kohaldada ja tõlgendada riigisiseseid käibemaksunorme, ei võõranda advokaat vara, ei tegele majandustegevusega ega sõlmi teenuste osutamise lepinguid, vaid õigusabilepinguid?

Viidatud liidu õigusnormid

Nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi, artikli 9 lõige 1, artikli 24 lõige 1 ja artikkel 193

Euroopa Kohtu otsused kohtuasjas C-224/01: Köbler, kohtuasjas C-492/08: komisjon vs. Prantsusmaa, kohtuasjas C-62/12: Kostov, kohtuasjas C-463/14: Asparuhovo Lake Investment Company, ning kohtuasjas C-543/14: Ordre des barreaux francophones et germanophone jt

Viidatud riigisiseseid õigusnormid

Maksuseadustiku (Codul fiscal) artiklid 127, 129 ja 150, millega on riigisisesse õiguskorda üle võetud direktiivi 2006/112 artiklid 9, 24 ja 193

Tsiviilseadustiku (Codul civil) artiklid 1341 ja 1344, mis käsitlevad alusetut makset

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku (Codul de procedură civilă) artiklid 431 ja 432, mis käsitlevad kohtuotsuse seadusjõudu

Seaduse nr 51/1995 advokaadi kutseala korraldamise ja sellel kutsealal tegutsemise kohta (Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei

de avocat) artikkel 15, mille kohaselt ei ole sellel kutsealal tegutsemine otsene ärialal tegutsemine

Kohtuasja asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Apellant Cabinet de avocat UR (edaspidi „advokaadibüroo UR“) palus Tribunalul Bucureștile (Bukaresti esimese astme kohus) esitatud kaebusega, et Administrația Sector 3 a Finanțelor Publicet (rahandusamet, sektor 3, Rumeenia) kohustataks kustutama teda käibemaksukohustuslaste nimekirjast nii, et see kustutamine jõustub alates 2002. aastast, kui ta registreeriti ekslikult käibemaksukohustuslasena; kohustada kõiki vastustajaid solidaarselt tagastama käibemaksu, mis nõuti alusetult sisse ajavahemikul 2010–2014 kogusummas 1 016 804 Rumeenia leud (RON); mõista vastustajatelt MJ ja NK välja trahv, mis vastab 20 protsendile riiklikust miinimumbrutotöötasust iga viivitatud päeva eest, mis kantakse riigieelarve tuludesse; mõista kummaltki vastutajalt MJ ja NK apellandi kasuks välja intress summas 1000 Rumeenia leud iga viivitatud päeva eest alates 15. septembrist 2015, mil vastustajad olid kohustatud tema sellest nimekirjast kustutama, ning mõista kõikidelt vastustajatelt solidaarselt iga viivitatud päeva eest välja intress määraga 0,03% kogusummast 1 016 804 Rumeenia leud alates iga summa apellandi poolse tasumise kuupäevast kuni selle tegeliku tagastamiseni vastustajate poolt.
- 2 Oma kaebuse põhjendamiseks rõhutas apellant sisuliselt, et palus 28. mail 2015, et teda kustutataks käibemaksukohustuslaste nimekirjast ja tagastataks alusetult sisse nõutud käibemaks, põhjendades seda nii, et ta registreeriti käibemaksukohustuslasena ekslikult, ehkki seda maksu käsitlevad õigusnormid ei olnud ega ole tema suhtes kohaldatavad. Et vastustajad tema taotlusi ei rahuldanud, pöördus apellant eespool nimetatud kohtusse. Apellant väitis, et ajavahemikul 2010–2014 käibemaksuks makstud 1 016 804 Rumeenia leu suurune kogumakse kujutab endast makset, mida ei olnud vaja teha, sest tegelikkuses ei ole võlga, mille tasumiseks see tehti, olemas.
- 3 Vastustajad esitasid vastukaebuse, millega nad palusid jätta kaebuse rahuldamata, väites sisuliselt, et apellant oli kohustatud tasuma käibemaksu, sest 2002. aastal ületas ta käibe ülempiiri, mille ulatuses võis ta olla vabastatud käibemaksust, mida ta sellest ajast peale deklareeris ja ka maksuasutusele maksis.
- 4 Apellant esitas repliigi, millega ta vaidles vastaspoolte vastuväidetele vastu, kinnitades sisuliselt, et ta tegutseb juriidilisel tegevusalal ning et ta on sõlminud ja sõlmib oma klientidega õigusabilepinguid, mitte teenuste osutamise lepinguid. Et ta ei tegele mingi majandustegevusega, ei kohaldata tema sõnul tema suhtes maksuseadustiku käibemaksu käsitlevaid sätteid.
- 5 Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus) jättis 17. veebruari 2017. aasta kohtuotsusega apellandi kaebuse põhjendamatusse tõttu rahuldamata. Oma kohtuotsuse põhistuses rõhutas see kohus sisuliselt, et maksuseadustiku kohaselt loetakse maksukohustuslaseks igäüht, kes tegeleb sõltumatult ja ükskõik

missuguses kohas majandustegevusega, sh vabad elukutsed, olenemata tegevuse eesmärgist ja tulemusest. Vastavalt seadusele nr 51/1995 advokaadi kutseala korraldamise ja sellel kutsealal tegutsemise kohta on see elukutse aga vaba ja sõltumatu elukutse ning kuulub seega maksuseadustiku kohaldamisalasse ja seepärast on apellant maksukohustuslane. Apellandi argument, et advokaadi kutsealal tegutsemist ei saa pidada teenuste osutamiseks, lükati tagasi põhjendusega, et vabade elukutsetega – mille hulka kuulub ka advokaadi elukutse – tegelemist on maksuseadustikus eraldi mainitud. Teiseks ei ole olemas ühtegi õigusnormi, mis näeks ette käibemaksuvabastuse, mida kohaldatakse advokaadi kutseala suhtes. Seepärast registreeriti apellant käibemaksukohustuslasena, nagu õigusnormid ette näevad.

- 6 Apellant vaidlustas selle kohtuotsuse Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus).

Eelotsusetaotluse põhjenduse lühikokkuvõte

- 7 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vaidlust ei ole selles, et apellant oli oma 28. mai 2015. aasta taotlustes viidatud kuupäevadel maksuameti suhtes käibemaksukohustuslane, olles ületanud 2002. aastal maksunormides kindaks määratud ülempiiri. Apellant palub siiski summa, millele ta vastu vaidleb, tagastada põhjendusel, et seda ei olnud tarvis maksta, sest tema tegevus ei kuulu maksuseadustikus nimetatud juhtumite hulka.
- 8 Apellant tugines oma kaebuse põhjendamiseks muu hulgas ühes teises teda puudutavas menetluses kuulutatud Tribunalul București (Bukaresti esimese astme kohus) 21. septembri 2016. aasta kohtuotsuse ja Curtea de Apel București (Bukaresti apellatsioonikohus) ühe 30. aprilli 2018. aasta kohtuotsuse jõustumisele, kusjuures nende põhjenduses märgiti, et apellant ei võõrandanud mingit vara ega osutanud mingit teenust maksuseadustiku tähenduses, kuna ta ei sõlminud oma klientidega teenuste osutamise lepinguid, vaid õigusabilepinguid, mis kuuluvad seaduse nr 51/1995 advokaadi kutseala korraldamise ja sellel kutsealal tegutsemise kohta kohaldamisalasse ega kujuta endast teenuste osutamise lepinguid selle seaduse tähenduses.
- 9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et riigisisese õiguse kohaselt võib kohtuotsuse seadusjõul olla nii negatiivne kui ka positiivne toime. Kohtuotsuse seadusjõu negatiivne toime ei võimalda teha uut kohtuotsust juhul, kui hagi või kaebuse puhul on tegemist samade poolte, sama aluse ja sama esemega ning seda eesmärgiga vältida kohtuotsuste resolutsioonide vastuolu. Kohtuotsuse seadusjõu positiivne toime võimaldab mõnel poolel tugineda varem teises vaidluses jõustunud kohtuotsusele, kui sellel vaidlusel on seos selle kohtuotsusega. Positiivse toime korral ei ole vaja, et täidetud oleksid tingimus, et menetluse õigussuhte need kolm elementi (pooled, alus ja ese) langeksid kokku, nagu see on negatiivse toime puhul, vaid peab valitsema ainult seos varem jõustunud kohtuotsusega, millega uus menetlus on seotud, et ei kaugenetaks sellest, mida

teine kohus on juba otsustanud. Kohtuotsuse seadusjõu positiivse toime puhul ei ole vaja, et tegemist oleks sama hagi või kaebusega, vaid et nendes kahes menetluses oleksid ainult seatud kahtluse alla samad asjaolud, et sellele toimele saaks tugineda sisulise vastuväitena. Lisaks ei puuduta kohtuotsuse seadusjõud tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt ainult kohtuotsuse resolutsiooni, vaid ka põhjust, millel see resolutsioon rajaneb, sh põhjendusi, millega teatav vaidlusalune küsimus lahendati.

- 10 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et vältimaks järeldusi, missugune saab olema tulevane kohtuotsus, ei saa väita, et eespool viidatud kohtuotsuste seadusjõul on positiivne toime või ei ole, kuid kui see toime peaks olema, võivad nende kahe kohtuotsuse eespool toodud põhjendused mõjutada kohtuotsust, mis tuleb teha kohtuasjas, mille tema peab siin lahendama.
- 11 Selles kontekstis viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus esimese eelotsuse küsimuse osas, mis käsitleb mõistet „maksukohustuslane“ direktiivi 2006/112 tähenduses, Euroopa Kohu otsustele kohtuasjas C-492/08: komisjon vs. Prantsusmaa, kohtuasjas C-62/12: Kostov, kohtuasjas C-463/14: Asparuhovo Lake Investment Company ning kohtuasjas C-543/14: Ordre des barreaux francophones et germanophone jt.
- 12 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib siiski, et aspektid, mida Euroopa Kohus nendes kohtuasjades konkreetselt arutas, võivad küll anda mõningaid kasulikke juhiseid, kuidas lahendada vaidlust, mis siin lahendada tuleb, kuid ei näita selgelt, kas niisugune advokaadi tegevus, millega on tegemist käsitletaval juhul, kuulub direktiivi 2006/112 kohaldamisalasse.
- 13 Teisalt märgib see kohus, et kui ta peaks – tõlgendades riigisisest õigusnormi kooskõlas vastusega, mille Euroopa Kohus esimesele eelotsuse küsimusele annab, – jõudma järeldusele, et apellandi tegevust maksustatakse käibemaksuga, on vaja vastata teisele eelotsuse küsimusele, st küsimusele, kas liidu õiguse esimese põhimõtte võimaldab tulevases menetluses kõrvale kalduda kohtuotsuse seadusjõust, mis võib jõustunud kohtuotsusel olla.
- 14 Selle teise eelotsuse küsimuse kohta märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa Kohus leidis juba oma kohtuasjas C-224/01: Köbler tehtud kohtuotsuse punktis 38, et jõustunud kohtuotsuse seadusjõu põhimõtte olulisus on vaieldamatu ning selleks, et tagada nii õiguse ja õigussuhete stabiilsus kui ka korrakohane õigusemõistmine, on oluline, et kohtulahendeid, mis on jõustunud peale olemasolevate edasikaebevõimaluste ammendamist või selleks sätestatud tähtaegade möödumist, ei oleks enam võimalik vaidlustada.
- 15 Kohaldades kahte aluspõhimõtet, mis on käsitletava juhtumi lahendamisel vastuolus, – st liidu õiguse esimese põhimõtet ja kohtuotsuse seadusjõu põhimõtet, mille kohaselt võib kohtuotsusel olla see seadusjõud tulevases menetluses, –, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tegema kindlaks, missuguses järjekorras neid kohaldatakse, ning seda veelgi enam seepärast, et need kaks

põhimõtet võivad viia diametraalselt vastupidiste menetluslike lahendusteni, st esimesel juhul võimaluseni jätta kaebus rahuldamata, lähtudes asjakohastest liidu õigusnormidest, ja teisel juhul võimaluseni rahuldada kaebus, lähtudes aspektidest, mille kohta on eespool viidatud kohtuotsustes juba otsus tehtud.

- 16 Lõpuks täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et ei leidnud ühtegi Euroopa Kohtu otsust, milles oleks esitatud eelotsuse küsimused lahendatud, ning et olemasolevat Euroopa Kohtu praktikat ei saa käsitletava juhtumi eripära arvestades selle suhtes *mutatis mutandis* kohaldada.

TÖÖDOKUMENT